

KHÔNG ĐƯỢC QUY KẾT TÙY TIỆN TRONG TRAO ĐỔI HỌC THUẬT*

(Trích phần cuối bài “Danh hiệu ‘Viện sĩ hàn lâm Pháp’ của GS Phan Huy Lê:

một sự mạo xưng liều lĩnh” của tác giả Nguyễn Hưng**)

Từ giữa tháng 10/2012, sau khi bài **“Lược khảo về các tên gọi “viện hàn lâm” và “viện sĩ” cùng những nhầm lẫn tai hại**” của tác giả Lê Mạnh Chiến xuất hiện trên tạp chí *Nghiên cứu và Phát triển* rồi được đưa lên mạng Internet, bài báo ấy đã được phổ biến một cách nhanh chóng. Rất nhiều độc giả cảm thấy sững sốt khi biết rằng, lâu nay, các tên gọi “viện hàn lâm” và “viện sĩ” đã được hiểu một cách mơ hồ dựa trên sự suy luận theo cảm tính, dẫn đến những “nhầm lẫn tai hại”. Tiếc thay, những “nhầm lẫn tai hại” ấy lại rơi vào những “trí thức tinh hoa” vốn được coi là những “bậc thầy” trong lĩnh vực văn hóa-giáo dục. Một trong những sự ngộ nhận rõ ràng nhất trong thời gian gần đây đã được tác giả bài báo dẫn chứng là danh hiệu “viện sĩ” của GS Phan Huy Lê. Từ việc khảo chứng nhiều nguồn tài liệu, tác giả bài báo trên đã kết luận “GS Phan Huy Lê chỉ được vinh dự làm thông tin viên nước ngoài (Correspondant étranger) của Viện Hàn lâm Bi ký và Mỹ văn, một viện học thuật nổi tiếng vào hạng thứ tư hoặc thứ năm ở Pháp; ông không hề là “viện sĩ” của một viện nào cả, lại càng không thể là viện sĩ Viện Hàn lâm Pháp như chính ông cùng hệ thống báo chí toàn quốc đã ngộ nhận và tuyên truyền, coi đó là một niềm tự hào rất lớn của đất nước ta”.

Theo chúng tôi, những nhận định của tác giả Lê Mạnh Chiến là hoàn toàn chính xác. Thế nhưng vẫn có những người không chịu nhìn nhận sự thật như vậy.

Ngày 25/11/2012, trên bản tin điện tử của Khoa Văn học và Ngôn ngữ của Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn TP HCM, tại địa chỉ http://khoaanhoc-ngonngu.edu.vn/home/index.php?option=com_content&view=article&id=3681%3Av-nhng-sai-lm-tai-hi-ca-ong-le-mnh-chin&catid=100%3Avn-hoa-lch-s-trit-hc&Itemid=161&lang=vi đã đăng bài **“Về ‘những sai lầm tai hại’ của ông Lê Mạnh Chiến**” của GSTS Nguyễn Quang Ngọc (Viện Việt Nam học và Khoa học phát triển, Đại học Quốc gia Hà Nội) để phản bác và kết tội tác giả của bài **“Lược khảo về các tên gọi “viện hàn lâm” và “viện sĩ”...**

Ông Nguyễn Quang Ngọc viết:

“...Trong bài viết của mình, ông Lê Mạnh Chiến đưa ra cách dịch của cá nhân (NH nhấn mạnh) để loại trừ tất cả những nhà khoa học Việt Nam được các viện hàn lâm nước ngoài bầu làm “Membre étranger” (cho chỉ là “thành viên nước ngoài”) hay “Correspondant étranger” (cho chỉ là “thông tin viên nước

* Bài được tác giả gửi trực tiếp cho tạp chí *Nghiên cứu và Phát triển*, đồng thời cũng đăng trên mạng Internet. Do khuôn khổ có hạn, chúng tôi chỉ xin trích đăng phần cuối của bài này. Nhan đề do chúng tôi đặt. BBT.

** Thành phố Hà Nội.

ngoài”). Theo ông tất cả các danh hiệu “viện sĩ nước ngoài” hay “viện sĩ thông tấn nước ngoài” đều là “những nhảm lẫn không nhỏ trong việc sử dụng tên gọi viện sĩ” và Việt Nam chưa hề có ai là viện sĩ cả, tất cả đều là “gọi nhảm, hiểu nhảm”.

Tôi không bàn luận về toàn bộ bài viết của ông Lê Mạnh Chiến mà chỉ đi vào một trường hợp mà tác giả cố tình lấy làm ví dụ cụ thể. Tôi cũng xin được gạt ra ngoài những lời lẽ không được văn hóa của tác giả, để công luận phán xét. Tôi viết về trường hợp GS Phan Huy Lê mà tôi có điều kiện biết khá cận kề. Tuy nhiên, ngay trong trường hợp cụ thể này tôi cũng chỉ tập trung vào một số nội dung cốt lõi mà thôi.”

Sau đó, ông Ngọc đã căn cứ theo một số cuốn từ điển như *Pháp-Việt từ điển* (1936) của GS Đào Duy Anh, *Dictionnaire Français-Vietnamien* của Ủy ban Khoa học Xã hội do Lê Khả Kế chủ biên (1981), *Từ điển Việt-Pháp* của Viện Khoa học Xã hội do Lê Khả Kế, Nguyễn Lân chủ biên (1994) và *Từ điển bách khoa Việt Nam* của Hội đồng quốc gia chỉ đạo biên soạn từ điển bách khoa Việt Nam (tập IV, 2005) nhằm chứng minh rằng “ông Lê Mạnh Chiến đưa ra cách dịch của cá nhân để loại trừ tất cả những nhà khoa học Việt Nam được các viện hàn lâm nước ngoài bầu làm “Membre étranger” (cho chỉ là “thành viên nước ngoài”) hay “Correspondant étranger” (cho chỉ là “thông tín viên nước ngoài”)”.

Một điều rất đáng lưu ý là ông Nguyễn Quang Ngọc chỉ dựa vào các cuốn từ điển để phản bác, mà hoàn toàn né tránh mọi lý lẽ mà tác giả Lê Mạnh Chiến đã trình bày rất rõ ràng khi dịch các danh hiệu “Membre étranger” là thành viên nước ngoài và “Correspondant étranger” là thông tín viên nước ngoài. Trong khi đó, tác giả Lê Mạnh Chiến đã căn cứ vào quy chế và lời diễn giải về các ngạch thành viên ở các viện hàn lâm để dịch các danh hiệu ấy.

* Về các ngạch thành viên của Viện Hàn lâm Khoa học Nga (và Liên Xô trước đây, cũng như của các viện hàn lâm ở các nước Đông Âu sao chép theo khuôn mẫu Liên Xô), tác giả Lê Mạnh Chiến viết:

“Sau đây xin trích dịch một đoạn nói về các ngạch thành viên của Viện Hàn lâm Khoa học Nga. Đó cũng là quy định của Viện Hàn lâm Khoa học Liên Xô trước kia:

члены РАН

Членами Российской академии наук являются действительные члены РАН (академики) и члены-корреспонденты РАН. Главная обязанность членов Российской академии наук состоит в том, чтобы обогащать науку новыми достижениями. Члены РАН избираются общим собранием академии. Членами Российской академии наук избираются учёные, являющиеся гражданами Российской Федерации. Члены Российской академии наук избираются пожизненно. Действительными членами РАН избираются учёные, обогатившие науку трудами первостепенного научного значения. Членами-корреспондентами РАН избираются учёные, обогатившие науку выдающимися научными трудами.

Po состоянию на 23 декабря 2011 года среди членов РАН были 531 академик и 769 членов-корреспондентов.

Tạm dịch:

Các thành viên của Viện Hàn lâm Khoa học Nga

Các thành viên của Viện Hàn lâm Khoa học Nga (RAS) gồm có các thành viên chính thức (các viện sĩ - akademiki) và các thành viên thông tấn. Trách nhiệm chủ yếu của các thành viên RAS là phải đóng góp cho khoa học bằng những thành tựu mới. Hội nghị toàn thể của Viện Hàn lâm bầu ra các thành viên của viện. Các nhà bác học được bầu làm thành viên RAS phải là công dân của Liên bang Nga. Các thành viên RAS được bầu suốt đời. Các nhà bác học đã hoàn thành những công trình có ý nghĩa khoa học hàng đầu để cống hiến cho khoa học thì được bầu làm thành viên chính thức (trở thành viện sĩ). Các nhà bác học đã góp những công trình khoa học xuất sắc cống hiến cho khoa học thì được bầu làm thành viên thông tấn.

Theo tình trạng đến ngày 23/12/2011, trong số các thành viên của RAS đã có 531 viện sĩ và 769 thành viên thông tấn.

(Dịch theo bản tiếng Nga tại: http://ru.wikipedia.org/wiki/Российская_академия_наук. Lần sửa chữa gần đây nhất vào hồi 15 giờ 35 ngày 22/9/2012. Người dịch xin đổi chữ РАН (Российская академия наук) nghĩa là Viện Hàn lâm Khoa học Nga thành chữ RAS (Russian Academy of Sciences). LMC dịch)." (Tạp chí đã dẫn trang 114-115).

Như vậy, theo từ điển Wikipedia tiếng Nga thì Viện Hàn lâm Khoa học Nga có hai ngạch thành viên. Thứ nhất là thành viên chính thức (действительные члены, nếu dịch thật sát nghĩa thì gọi là thành viên thực nhiệm), là akademik tức viện sĩ. Thứ hai là thành viên thông tấn (член-корреспондент), có tư cách thành viên thấp hơn, chưa phải là thành viên chính thức, chưa phải là viện sĩ. Bởi vậy, nếu gọi họ là viện sĩ thông tấn thì sai, danh hiệu "viện sĩ" (akademik) phải dành cho thành viên chính thức.

Thực ra, còn có một ngạch thành viên nữa nhưng có lẽ ít quan trọng nên từ điển Wikipedia tiếng Nga đã bỏ qua, đó là thành viên nước ngoài (tiếng Nga gọi là иностранные члены), nhưng trên Wikipedia tiếng Anh thì có nhắc đến.

Theo quy chế của Viện Hàn lâm Khoa học Nga, có hai điều đáng chú ý:

1. Chỉ riêng các thành viên thực nhiệm mà tiếng Nga gọi là действительные члены mới được gọi là академики, là các viện sĩ; các thành viên thông tấn (лены-корреспонденты) không được gọi là академики nên không thể gọi là viện sĩ thông tấn.

2. Các viện sĩ và các thành viên thông tấn của Viện Hàn lâm Khoa học Nga đều phải là những người mang quốc tịch Nga.

Vậy thì người Việt Nam không thể là viện sĩ của Viện Hàn lâm Khoa học Nga, mà chỉ có thể là thành viên nước ngoài của viện hàn lâm này mà thôi. Đối với các nước XHCN Đông Âu cũng vậy.

* Về danh hiệu "thông tấn viên" của ông Phan Huy Lê, tác giả Lê Mạnh Chiến viết:

“...tôi tìm đọc bài viết về *Académie des Inscriptions et Belles-Lettres* trong Wikipedia tiếng Pháp. Văn bản này được chỉnh lý lần cuối cùng vào ngày 02/9/2012, trong đó không có một chữ nào nói đến membre-correspondant hoặc correspondant của viện này. Tôi lại tìm đọc *Liste des membres de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres de l'Institut de France*, tức là Danh sách các thành viên của Viện Bi ký và Mỹ văn ở Pháp, nơi mà các báo đưa tin là GS Phan Huy Lê được bầu làm viện sĩ thông tấn nước ngoài.

Theo danh sách này, từ khi thành lập (năm 1663) đến ngày 02/9/2012, cả thảy có 670 vị là thành viên người Pháp (viện sĩ), trong đó có ghi rõ chức vụ, nghề nghiệp, lĩnh vực nghiên cứu, năm sinh, năm mất, năm được bầu làm viện sĩ. Năm 2011, viện đã bầu 3 viện sĩ là François Déroche (sinh năm 1954), Jean Guislaine (sinh năm 1936) và Véronique Schiltz (sinh năm 1942). Năm 2012, viện cũng bầu 3 viện sĩ là Pierre Gros (sinh năm 1939), Jehan Desanges (sinh năm 1929) và Jacques Verger (sinh năm 1943).

Bên cạnh danh sách này, còn kèm theo danh sách *Associés* (chúng tôi tạm dịch là các *cộng sự viên*, hay *thành viên cộng sự*), *Associés libres* (*cộng sự viên tự do*) và *Associés étrangers* (*cộng sự viên nước ngoài*). Tất cả các danh sách này đều không có tên GS Phan Huy Lê. Trong danh sách *Associés étrangers*, có tên ông Norodom Sihamoni, đương kim Quốc vương Campuchia (sinh năm 1953, được bầu chọn từ năm 2008).

Cần nhớ rằng, từ năm 1663 đến nay, viện này đã 4 lần thay đổi tên và 5 lần thay đổi quy chế về thành viên, trước đây có khi gồm vài ngạch viện sĩ và vài ngạch cộng sự viên. Hiện nay, có một ngạch viện sĩ người Pháp và một ngạch thành viên cộng sự, người nước ngoài.

Như vậy, GS Phan Huy Lê không có tên trong danh sách các viện sĩ và các cộng sự viên (*Associés*) của *Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*. Vì *không có ngạch thành viên thông tấn* nên không có gì bám víu để từ đó có thể cố ý dịch sai, biến ông thành viện sĩ thông tấn, rồi nhích dần lên viện sĩ.

Để tìm cho rõ danh vị của GS Phan Huy Lê trong Viện Hàn lâm Bi ký và Mỹ văn, tôi phải tìm website chính thức (Official website) của viện này tại địa chỉ <http://www.aibl.fr/?lang=fr>, mục *Membres* nói rõ về các ngạch thành viên của viện này như sau:

Membres

L'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres se compose de cinquante-cinq académiciens de nationalité française et de quarante associés étrangers. Elle comprend également cinquante correspondants français et cinquante correspondants étrangers.

L'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres réunit en son sein des personnalités de qualification exceptionnelle, hautement représentatives. Les académiciens sont des savants élus à vie par leurs pairs en raison de la qualité de leurs travaux dans les disciplines relevant de la compétence de l'Académie (archéologie, histoire, philologie et leurs multiples branches et spécialités), de leur puissance de travail ainsi que de leur renommée internationale.

Lorsqu'un fauteuil d'académicien est déclaré vacant par suite de décès, l'Académie décide, à la majorité des suffrages exprimés, de l'opportunité de pourvoir à son remplacement; si tel est le cas, le Bureau propose une date pour l'élection du nouveau membre, sinon, une nouvelle délibération a lieu sur la question après un délai de six mois. Contrairement à une règle généralement de mise dans le monde académique, il n'y a pas d'appel à candidature à l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, chaque académicien ayant la liberté de proposer un candidat dont il fait distribuer les titres et travaux. L'élection a lieu au scrutin secret et à la majorité absolue des académiciens présents.

Les associés étrangers, élus selon le même principe et souvent membres des Académies les plus prestigieuses de leur pays, sont choisis parmi les maîtres les plus éminents à travers le monde. Quant aux correspondants, ils assurent un rôle de relais de l'information scientifique auprès de l'Académie et participent à sa vie et à ses travaux; choisis par les académiciens, ils constituent un vivier de personnalités de premier plan parmi lesquelles l'Académie a pris l'habitude de recruter souvent ses nouveaux membres.

Tạm dịch:

Các thành viên (của Viện Hàn lâm Bi ký và Mỹ văn)

Viện Hàn lâm Bi ký và Mỹ văn gồm có 55 viện sĩ (académiciens) có quốc tịch Pháp và 40 cộng sự viên nước ngoài. Nó còn bao gồm 50 thông tín viên (correspondants) người Pháp và 50 thông tín viên nước ngoài.

Viện Hàn lâm Bi ký và Mỹ văn tập hợp các nhân vật đạt trình độ nghiệp vụ ngoại hạng có tính đại diện cao. Các viện sĩ là những nhà bác học được những người đồng đẳng bầu suốt đời do phẩm chất của những công trình của họ trong các bộ môn thuộc thẩm quyền của viện (khảo cổ học, lịch sử, ngữ văn học, cùng nhiều ngành và nhiều chuyên khoa của chúng), do năng lực làm việc và thanh danh quốc tế của họ.

Khi một chiếc ghế bành (fauteuil) viện sĩ được tuyên bố là khuyết vì chủ nhân đã qua đời, viện sẽ theo đa số những ý kiến được bày tỏ để quyết định cơ hội bổ nhiệm người thay thế; trong trường hợp đó, Văn phòng sẽ đề nghị một ngày để bầu thành viên mới, nếu không, thì phải có một cuộc thảo luận về vấn đề này sau thời hạn sáu tháng. Khác với quy tắc thường được áp dụng trong giới học thuật, không có việc kêu gọi ứng cử vào Viện Bi ký và Mỹ văn, mỗi viện sĩ được tự do đề cử một ứng cử viên, giới thiệu các chức vị và các công trình của người ấy. Việc bầu chọn được thực hiện bằng cách bỏ phiếu kín và theo đa số tuyệt đối của các viện sĩ có mặt.

Các cộng sự viên nước ngoài, được bầu theo đúng nguyên tắc như vậy, và thường là viện sĩ của các viện có uy tín nhất ở nước họ, được chọn trong số những bậc thầy nổi tiếng nhất trên thế giới. Còn về các thông tín viên (Correspondants), họ giữ vai trò trạm thông tin khoa học bên cạnh Viện Hàn lâm Bi ký và Mỹ văn và tham gia sinh hoạt cùng các công việc của viện; họ được các viện sĩ bầu chọn, họ hợp thành một nhóm nhân vật quen thuộc hàng đầu để từ đó, viện tuyển chọn các thành viên mới, theo thói quen thường có. (LMC dịch).

Qua đoạn văn trên đây, chúng ta biết rằng, các công sự viên nước ngoài (Associés étrangers) là những nhà bác học lớn có tầm cỡ ngang hàng với các viện sĩ người Pháp, nhưng họ không có danh hiệu viện sĩ vì họ không mang quốc tịch Pháp. Nếu gọi họ là “viện sĩ nước ngoài” thì chưa đúng về ngôn từ, vì người Pháp không gọi họ như vậy, nhưng đúng về thực chất. Còn danh hiệu *correspondant*, phải dịch chính xác là thông tín viên, hay người truyền tin vì họ được xác định là các trạm thông tin khoa học bên cạnh Viện Hàn lâm Bi ký và Mỹ văn. So với viện sĩ, họ có cương vị thấp hơn rất nhiều, họ không có ghế bành (*fauteuil*), cũng không được bầu suốt đời (chứng cứ là thông tín viên Francisco Rico, người Tây Ban Nha mà GS Phan đã thay thế, sinh năm 1942, vẫn đang sống). Họ cũng không phải là những ứng cử viên sẵn có để chờ khi có viện sĩ qua đời thì sẽ được chọn lựa. GS Phan Huy Lê được chọn làm người truyền tin nước ngoài ngày 27/5/2011 cùng với 7 người khác. Trước đó một năm rưỡi, ngày 06/11/2009, viện này cũng đã thay 8 người truyền tin nước ngoài và 8 người truyền tin trong nước.” (Tạp chí đã dẫn, trang 121-123).

Xin bổ sung một chút, ông Francisco Rico đã được bầu làm *Associé étranger* (cộng sự viên nước ngoài) ngày 04/6/2010, ở “ghế bành” của ông Dietrich von Bothmer.

Ông Nguyễn Quang Ngọc nên chú ý đến câu này trong quy chế về thành viên của Viện Hàn lâm Bi ký và Mỹ văn: Còn về các thông tín viên (correspondants), họ giữ vai trò trạm thông tin khoa học bên cạnh Viện Hàn lâm Bi ký và Mỹ văn và tham gia sinh hoạt cùng các công việc của viện (Nguyên văn bằng tiếng Pháp: *Quant aux correspondants, ils assurent un rôle de relais de l'information scientifique auprès de l'Académie et participent à sa vie et à ses travaux*).

Chỉ riêng việc xác định chức danh “thông tín viên” cho ông Phan Huy Lê, tác giả Lê Mạnh Chiến đã phải tra cứu từ quy chế về các loại thành viên của Viện Hàn lâm Bi ký và Mỹ văn, vừa dịch vừa giải thích hết gần 1.400 chữ, kể cả phần nói về các ngạch thành viên của Viện Hàn lâm Khoa học Nga, tác giả này đã viết hơn 2.000 chữ. Thế mà ông Nguyễn Quang Ngọc viết là **“ông Lê Mạnh Chiến đưa ra cách dịch của cá nhân để loại trừ tất cả những nhà khoa học Việt Nam được các viện hàn lâm nước ngoài bầu làm “Membre étranger” (cho chỉ là “thành viên nước ngoài”) hay “Correspondant étranger” (cho chỉ là “thông tín viên nước ngoài”)...”** Còn ông Ngọc thì cặm cụi tra từ điển bằng tiếng Việt để vạch rõ “sai lầm” của ông Lê Mạnh Chiến.

Nên nhớ rằng, trong nghề dịch thuật, các từ điển (nhất là từ điển song ngữ) chỉ là tài liệu tham khảo, nhiều khi người ta phải tra cứu hàng chục bộ từ điển mới tìm được một nghĩa thỏa đáng. Đối với những từ khó, những thuật ngữ phức tạp, có khi người ta phải tra rất nhiều bộ từ điển bản ngữ kết hợp với văn cảnh cụ thể mà nhiều khi còn lúng túng. Vậy mà ở đây không thấy ông Ngọc sử dụng một bộ từ điển nào bằng tiếng Nga hay tiếng Pháp. Trong các văn bản pháp quy, đối với những khái niệm hay những thuật ngữ quan trọng, người ta đều diễn giải rõ nghĩa của chúng, và nhất thiết phải căn cứ vào đó để hiểu hoặc để dịch sang ngôn ngữ khác.

Ông Nguyễn Quang Ngọc đã chỉ trích phê phán tác giả Lê Mạnh Chiến một cách không đàng hoàng. Ông ta không bám theo lý lẽ của tác giả này để phê phán hay “phản biện” mà tự “luận tội” một cách vu vơ, lại còn dám xúc phạm tác giả này là có “những lời lẽ không được văn hóa” nhưng không nêu được bằng chứng gì cả. Bởi thế, bài “**Lược khảo...**” của tác giả Lê Mạnh Chiến vốn từng được đăng trên bản tin *khoavanhoc-ngonngu.edu.vn* đã bị gỡ xuống để thay bằng bài của ông Ngọc. Nếu tác giả Lê Mạnh Chiến đã phạm “những sai lầm tai hại” thì cứ để nguyên bài ấy cho độc giả đối chứng, sao lại phải xóa đi?

Một chi tiết rất nhỏ nhưng cũng cần nhắc đến. Ông Ngọc thấy có chữ “*fauteuil*” (ghế bành) ở câu “*Viện Hàn lâm Bi ký và Mỹ văn đã chỉ định tiên sinh làm thông tín viên nước ngoài tại ghế bành mà trước đây thuộc về Francisco Rico*” trong Thư thông báo gửi tới ông Phan Huy Lê, rồi coi đó như là bằng chứng về địa vị “viện sĩ” của ông Phan Huy Lê. Xin thưa với ông Ngọc rằng, trong ngôn ngữ xã giao, về những điều vụn vặt, người ta sử dụng những từ ngữ cho đẹp thêm cũng không sao. Nhưng, trong “Giấy chứng nhận” chức danh thông tín viên của ông Phan Huy Lê, có câu:

Nommé le 27 mai 2011 correspondant étranger à la place de Francisco Rico (Được chỉ định ngày 27 tháng 5 năm 2011, làm thông tín viên nước ngoài tại vị trí của Francisco Rico). Trong khi đó, “Giấy chứng nhận” của ông Francisco Rico thì ghi: *Élu, le 4 juin 2010, associé étranger de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, au fauteuil de Dietrich von Bothmer*. (Được bầu ngày 04/6/2010, làm cộng sự viên nước ngoài của Viện Hàn lâm Bi ký và Mỹ văn, tại ghế bành của ông Dietrich von Bothmer).

Thế đấy, ông GSTS Nguyễn Quang Ngọc ạ.

N H

TÓM TẮT

Trong bài viết “Lược khảo về các tên gọi ‘viện hàn lâm’ và ‘viện sĩ’ cùng những nhầm lẫn tai hại”, tác giả Lê Mạnh Chiến đã căn cứ vào quy chế các ngạch thành viên của các viện hàn lâm nổi tiếng của nước ngoài để dịch sang tiếng Việt một cách chính xác các danh hiệu “viện sĩ”, “thành viên thông tấn”, “thông tín viên nước ngoài” của các viện ấy. Thế nhưng, trong bài viết của mình, ông Ngọc chỉ dựa vào các cuốn từ điển trong nước để phản bác, cho rằng tác giả Lê Mạnh Chiến đã tùy tiện đưa ra cách dịch cá nhân để loại trừ tất cả các nhà khoa học Việt Nam được các viện hàn lâm nước ngoài bầu làm “viện sĩ nước ngoài” hay “viện sĩ thông tấn” và nhiều sự quy kết nặng nề khác. Đó là một thái độ không đàng hoàng, không đáng có của một nhà khoa học trong tranh luận học thuật.

ABSTRACT

ARBITRARY ATTRIBUTION IS NOT ALLOWED IN ACADEMIC DEBATE

In the article “A Brief survey on the name ‘academy’ and the title ‘academic’ with disastrous mistakes”, based on the statutes of membership categories of famous foreign academies, the author Lê Mạnh Chiến has accurately translated the titles of “academician”, “correspondent academician”, “foreign correspondent” of those academies into Vietnamese. However, in an article by Nguyễn Quang Ngọc, based on dictionaries printed in Vietnam, he rejects Lê Mạnh Chiến’s translation by claiming that he arbitrarily gives his own way of translation to eliminate all Vietnamese scientists who were elected foreign academicians or correspondent academicians by foreign academies; along with that rejection, he also makes incorrect attributions to Lê Mạnh Chiến. It is the indecent attitude in academic debate that a scientist should avoid.